

СТАНІСЛАВСЬКЕ СЛОВО

ВИХОДИТЬ ТРИЧІ В ТИЖДЕНЬ

Рік II.

Станиславів, п'ятниця 12 червня 1942.

Ч. 56 (97).

Завдання української інтелігенції

Інтелігенція в значенні окремої соціальної групи означає верству людей, що через свою освіту займають керівні становища в суспільному житті. Це в одній з основ уладу життя, що покривається з омовленою вже раніше основою — це в масою й кермою. Вправді на керівні становища в суспільності попадають і люди без освіти, добуваючи їх собі спритом, хитрощами або в наслідок певних неприродних обставин, але це в тисмкові випадки, що їх можна промовчати. З правила ці становища — вищі й нижчі — займають саме люди з певним ступнем освіти.

Ці керівні становища інтелігенції дають їй позаний ступінь моральної поваги серед маси, отже певний ступінь авторитету, але з другого боку накладають на цю інтелігенцію обовязок супроти тієї маси — обовязок бути її виховником і її опікуном.

Переживасмо тепер добу найбільших в історії політичних та водночас духових перемін; у крутіж подій, що відбуваються саме на наших очах, уведені й ми. Ці події, що складаються на нашу добу умовлюють наше право на життя; вони можуть це право закріпити, але й можуть його й перекріпити. Право на наше життя маємо відповісти собі самі. Маємо скласти іспит нашої арізости. І як учень, що перед ним стоїть недалекий іспит, має своїх учителів, і ці учителі дбають про те, щоб він цей іспит склав, так і наш народ стоїть в обличчі історичного іспиту, а його учителі, що мають його підготувати — це ніхто інший, як наша українська інтелігенція. Це с першій момент, що його не можна легковажити — в часі великої напруги духового відчування й духової реакції маси. В сучасній добі масою до діла із стихійною силою маси, а цю стихію можна вжити розумно на добро, або остатити її без догляду, без керми, без твердої закладеної річища, на те, щоб вона рвала греблі та спричинила руїну. Треба виховників маси, треба таких учителів, що зуміли б стихійну силу вклести в струм одного окресленого річища. Треба в напругу почувань і напругу дії увести розумний зміст. І це може зробити саме наш інтелігент, на якому він не стояв би становищі — чи душнастір, чи вчителя, чи урядальця, чи члена керми українських комітетів. Для кожного з них існує широке поле розумної і шляхотної роботи. І хоч кожний з цих керівників суспільного життя має виконувати свої службові окремі завдання, то поруч них він мусить бути тепер і вчителем і виховником маси.

При цьому треба взяти на увагу і другий момент, що його визначає типова структура (будова) української нації — це є її одноверство. Незалежно в нас справжнього

холопа-раба та справжнього пана, що мали б різні, ворожі собі інтереси, як наприклад у москалів. Всі ми одне — і маса, і керма, і такими ми вийшли із сумерків передісторичного нашого шляху. Цей станце — наше щастя, бо в ньому криється наша сила, але він накладає на нашу інтелігенцію обовязок бути старшим братом для кожного члена з маси, але не його деспотичним володарем, що його химер не може зрозуміти ця маса, і від якого вона мусить відрізнятися. З цього становища випливає обовязок бути для тієї маси ширим, беззастережним опікуна маси дістать українському інтелігентові не тільки почуття сповненого обовязку, але й любов маси — цього меншого брата, що його — за словами генія нації Шевченка — має обніти старший брат.

Бути рідній масі вчителем, виховником і опікуном, це головні обовязки української інтелігенції. Поруч існує ще друга ісма обовязків, що мусить попередити перші, обовязків, які дали б цій інтелігенції право, отже неначе диплом на щойно окреслене почесне становище в народі. Це обовязки, що мусить попередити перші, це обовязки супроти себе самих. Українська інтелігенція мусить себе саму раніше виховати. Вона мусить бути спроможна на повну посвяту й саможертву, включно до заперечення своєї власної вигоди: вона не може бути егоїстична. Серед неї не може бути типів, що безтурботно ждуть на розвиток подій, що их „хага з краю“. Українська інтелігенція мусить жити не тільки в гущі національних зашквалень, але в гущі потреб і болів маси. Позашим вона вже мусить мати ясно окреслену мету, до якої прямус, вона мусить мати ясно окреслені засоби і середники, що ними мас цю мету здобути. Брешті вона мусить бути здисциплінована, як старшинський корпус доброго армії, серед якої немає ні одного офіцера, що думає не слухати наказу своєї команди. І як поступу командантів не ганьбить, але підносить старшину шляхотно гордого із своєго становища, так і поступу проводові мусить бути для українського інтелігента питанням його собістю вартості.

Зознані передумови такого становища української інтелігенції як виховників учителів і опікунів маси існують. Це є логічна можливість розумної гри для власного народу і своя рідна керма українського життя — Український Центральний Комітет. Від широї волі українського інтелігента залежить, чи візьме на себе цю омовлену вище почесну роль супроти маси, чи гнилою колодою заляже на шляху життя й розвитку нації.

Японський похід в Китаю

Японська офензива в Китаю набирає щораз більшого розмаху. В провінції Чекіннг здобуто місто Чучав та знищено 15 китайських дивізій, що билися на тім відтинку. В провінції Кінгінгі автонські війська йдуть вперед в західній напрямі. На цім відтинку півводній фронту японці мають проти себе 40 тисяч китайців. Дебіча за час боїв

Протест французького уряду

Уряд у Вінні склав таку заяву: Інтерес Англії вимагає утворити большевицькому партієві Іраку другого фронту. Для того Англія сираховує свої летунські атаки на колишнього свого союзника, сьогодні розбросного та не здатного до оборони. Поступованиння англійців зовсім не випливає з восьми прав, але є радше зорганізацією системою збрічних і індивідуальних вбивств. Тими вбивствами — додає Французька преса, Англія хоче за-

маскувати численні свої поразки у всіх частинах світу та зробити надію большевикам. Коли ми перед двома роками потерпіли болючу невдачу — піше паризький „Матеї“ — переможець не поклав руки на наших вольовіх, не зарадав наших морських баз та залишив нам флоту. Тепер наш колишній союзник — Англія використовує нашу слабість, щобі відбрати від нас наші далекі посіlosti.

Швейцарська „невтральності“

Щоб перековатися, як на ділі виглядає швейцарська нейтральність, вистарчить переглянути пресу Швейцарії. Більшість газет займає до воєнних походів становище більше англійське, ніж це діється в Англії. Вистарчить якісь американський гумбут чи советська брехня, а вже ціла преса трубить про це на весь голос. Нечисленні часописи, які намагаються занять позитивне становище до нової Европи та усвідомити

громадянам історичний бій Европи з большевизмом, а саме, що цей бій ведеться за швейцарів, визнають великих переслідувань та дуже часто бувають застарівлені кілька місяців.

Така заборона виходить звичайно від підділу преси та радіа при штабі армії. Натомість підвищується пресу советофільську, яка щоденно примає з величчю большевиків. За це така газета діється іноді легке панічне.

АМЕРИКА НЕВДОВЛЕНА ФІЛІЯНДІЮ

у Фінляндії висадити військо та з супін застукавати німців у Норвегії.

Протижидівська вистава в Загребі.

У Загребі закрито протижидівську виставу, яку була зорганізована хорватською пропагандою. Під час що відкривався 45 тисяч осіб, переважно робітники та селяни.

Жидівська зірка у Франції

написом „жид“ у французькій або фландрійській мові.

Жидівські кіна в Парижі.

Після того, як у Франції жидів заставлено носити жидівську зірку, вжило ще й дальших заходів для відокремлення жидів від працьового населення. Незабаром у Франції заведуть спеціально призначенні для жидів ресторани, кіна та театри.

Дотепер 750 тисяч глядачів на виставі „Советський рай“ в Берліні

Понад 750 тисяч глядачів відвідало досі виставу „Советський рай“, дві із яких в Берліні. Цю виставу відвіду-

ють безупинно такі маси глядачів, що вона продовжена до 1 липня п.р. (тн)

ГІГІЕНІЧНІ НЕДОСТАЧІ НАШОГО СЕЛА

Як що виджу, так і пишу". І дійсно, від брудової сторінки — культури дають одиниці, чи загалу, також матеріальні умови сірої буденівки відіграють велику роль у сучасному житті людини. Та в нас на матеріальну сторінку найкраще не звертають відомої уваги. Можно на уважі не матеріальні добробут, чи згадувати — високу чистоту міру, бо тепер у місті єдиною оглядом живеться як можеться, а не як хотілось б, але думаемо про підставовий гігієнічний стан в буденівці житті нашого громадянства взагалі, а села зокрема. І в нас одиниці, а навіть села та околини, що в них єдиною оглядом ідеально, як це згадує Шевченко — «садок вишневий коло хати», бо дійсно... таке згадувалося маловажливим урадженням городиці коло хати, або подири відбиткою гігієнічного стану не лише людини — її організму, як такого, але таєж її способу життя взагалі, як також членів рідні та цілої гospодарки. Та є в нас, пожалі, падіть цілі села, у яких цей зовнішній відбіток зазнані з тим гігієнічним умовами мають багато до побажання. Зачині від подірів. Гій не впорядкований, розгреблений на подірі, дуже часто на припадковій місці зламаний від вісками хати, або близько стіни. А про гноївку і не згадуй. Буває не раз і калабадя серед подірів. А наслідки — поширені гospодарські втрати — завечиців амонікальників вапнями повітря та добре пристановане для розмноження різних хробаків та бактерій. Це все не лише небечить примітивним вимогам гігієни, але підриває також здоров'я людини. В хаті — вікна просто цихахи приваті, та під час найкращої літньої сезонної погоди не відчиняються. Не відчиняються також для провітрювання кімнати — двері. У хаті такі — спілкі. навіть міські люди, що привикли до спілкового повітря, просто не сила навіть відкрити дзвіну, бо відчуваєш не то брак спілкового повітря, але скайль задушливий соняч. Автор цих радів передаємо єдиною селом і Станіславові в напрямі Солотвини та на 50 гospодарств, скільки бачив з підчиненими вікнами, і то тоді, коли гospодарі були вдома. Постіль — посудина, себто їх піднівка та простирила — ті що в них сплаті, а не ті якими стелить на день лізка, під гігієнічним оглядом також не в порядку. Їх стінами дещо лініє. Та в долівівної по-дібно як в інших дрібних урадженнях, як лавиці, стілець, царок (предмет) і інші, також не лініє. З ними — з їх чищенням поступається подібно, як з бідніми стінами, як обов'язково два рази в рік — перед Великоднем і Різдвомінами святами більше. Розуміється, що до всіх цих хатних ураджень не можна підходити так, як до упорядковування стін, бо вода не має такої витривалості та дієвності сили, як після, але раз на кілька місяців вишні вистарчє для послуг гігієни. Також з гігієнічною власною тіла — головно руки і ноги не все в порядку. Во що гірше,

трацаються навіть випадки розмноження різного роду насікомих — навіть зашипованки. Або звичай їсти з однієї миски всієї рідкі, чи черната горнятком воду з коновки, замість воду до горнятка наливати. А в стайні хоче вікна, то позати внутрішні павутинини, порохів та інших брудів, разом з залякою в гною худобою. І в такій стайні дойться корова та дуже часто споживається сире молоко, а з інші великих хробаків зародки. Найгірше те, що свідомі інтелігентні одиниці, що перебувають в культурній оточенні — між ними навіть бувають з вищою освітою, в засаді замість підлагати загал до себе, самі в більшості до цього заніжуються. Лише подекуди цей гігієнічний відбіток хати підбивається від загалу. Позатим, справа урадження подніра та стайні, а навіть особистої гігієни — потонтають у темній морі сірої маси.

Це підзорове, налогове у декого в нас явище — хоч би це було в мінімальних

случаїх із підлітками по деяких селах, чи хоч би по деяких гospодарствах даного села, то все ж таки привносить нам подібну шкоду. Виливає не тільки відемно, а по-декуди навіть шкідливо на успішність людів а також на здоров'я. В додатку пошижує нас в очах зовнішнього світу, який дуже часто зверхніми формами буденного життя міряє також культуру і сучасність, а навіть національну вартість даного села. Це все не є «сплаті», тим більше «очернення», але уроочне розумовання чи узагальнювання на підставі пошироких рідків вищадків, про які пишемо, але це факти поділі для добра нашого селянина, про них кожний може сам переконатися, коли зайде до першої лінії хати, по деяких, відзначуючих селах. З цим всім треба негайно почати боротьбу через загальну-освідомлючу акцію, а де треба та й при допомозі ураджових вардажень, не виключаючи, коли буде потрібно, навіть пристосування невідомого рода санкція.

І. Ч.

ДОПЛИСИ З СІЛ

СЕЛО ЖИВЕ

Невелике село Дрогомирчани начисле всього 1300 мешканців та є віддалене на 7 км. від Станіславова. По двохлітнім кошмарім сіні, збудилося і оживло іншим життям.

Зара по вечірі большевіків люди почали організовувати громадське життя. Відновила свою діяльність читальня «Просвіти», тепер читальня УОТ. Всі давні члени «Просвіти» відновили своє членство та вислалися в членів ще багато нових гromadян, головно молоді.

Тепер культурно-освітню працю в селі веде голова читальні УОТ п. В. Гробельний, який присвячує цьому багато часу й труду. При читальні діють два самодіяльні гуртки: співочий та драматичний. Співочий гурток під керівництвом місцевого вчителя п. М. Орішку дав ряд концертів. Інтенсивно працює теж драматичний гурток, який відіграв на своїй сцені ряд п'єс, як: «Пошлились в дурні», «Ківі наш», «Козачка» та «Сватання на Гончарівці». Під цю пору діяльність цих гуртків є обмежена з тієї причини, що на полі почались весняні праці.

До самої домівки приємно зайти, бо вона має гарний та естетичний вигляд. Вечорами проводиться тут голосне чи-

тання газет. В селі зорганізовано теж Тіловиховне Товариство, в якім молодь має можливість спортивно розвиватися.

Відновив теж свою діяльність кружок Т-ва «Сільський Гospодар», який має вже немале число членів. Голова кружка п. Осипів вистарався для членів настання, так що це уможливлює багатьом гospодарам засісти решту поля, яке без відомої помочі стояло б облогом. Однаке ширшої діяльності кружок не проявив. Варто б було, напримір, зорганізувати при кружку самоосвітній гospодарський турорт, в якому могла б молодь вчитися раціональному гospодарству. Про це чомусь провід кружка не подбав.

Даліше, заходами мужа довіра п. Г. Лучка та при допомозі УОК в Станіславові, організовано в селі кухню для голодуючих, яка відає що тижня коло 270 обідів по дуже низькій ціні, а то й безкоштовно.

Дня 25-го травня ц. р. громадянин села Дрогомирчани склонили в найбільшій пошані свої голови перед тінами тих, що душу свою віддали за друга своя.

Вся праця в селі вкладе на те, що село не спить, а живе й працює. Варто щоб і інші села брали собі з цього прикладу.

СЕЛО СПІТЬ

Містечко Лисець, що положене недалеко м. Станіславова, за Польщі належало до найбільш зажитливих місцевостей. Вони не пропавляють тоді майже нікої культурно-освітньої праці. Бувша читальня «Просвіти» тільки животіла. Ніхто з гromadян не цікавився ніяким національно-культурним життям. Не було навіть своєї кооперативи, лише філія

кооперативи с. Іванівківки. Лисець спав «блаженним сном»...

За большевицької окупації Лисець стає районовим центром і прибріє характер жidівсько-московського містечка. Но вулицях бриніла тільки жidівська або російська мова. Багато гromadян і так мало свідомих, цілком зледашілі, ходили самопас та запивалися.

Думалось, що по вечірі большевіків, люди пробудяться з того неадорового сну, що пічиться якесь жива праця, одначе містечко всіма силами старалось і старалася зберегти «давню традицію». Існує вправді читальня УОТ, головою якої є п. Мазур, однак вона свою працю далеко відстала від читалень по інших, навіть малих селах. Сама читальня УОТ має дуже гарну і простору театральну зали, обширну світлицю до читання і гарну й багату бібліотеку — словом, всі дані на те, щоб проявити хоч трохи якоїсь діяльності.

Аж сум збиралося того, хто побачить, що домівка читальні звичайно зачинена та відісто до неї не заходить. Порох привадає книжки та інструменти, а яких можна би зложити гарну дуту оркестру а люди ходять по вулицях та й байдить. При читальні нема відомого гуртка. Кажуть, що був «драматичний гурт» але тепер розлетівся, бо нема кому його провадити (?), хоча в Лисці є доволі вчителів і інших інтелігентів.

Чільніші гromadянини Лисці, як напр. п. В. Остапяк, М. Остапяк та др. Сокирчук в безрадії супроти загальній сплячки, яка опанувала село, хоч роблять, що можуть заходити відомі засновники школи авансічаній, але здоровий харч. В садочку новині знається від дітей, отже і тих батьків, що може не мати в чим завірити дитину до садку, ані чим за неї заплатити. Така потреба допомогти спільними силами.

Це одне пильне й важче завдання для садочка новині виконати жіночеством, щоб не яківрати сіромом себе і своєго містечка. Перед кожним з нас багато вправ. Треба зорганізувати в Лисці при читальні УОТ самодіяльні гуртки, покликати до життя дуту оркестру, засновати Тіловиховне Товариство, відкрити, беручи під увагу рільничий характер містечка, кружок, Сільського Гospодаря». Коротко, час уже збудиться зі сну і взяється до праці.

В. Ничай.

ГОСПОДАРСЬКИЙ КУТОК

Що робити в червні

Викінчити повністю сівбу. Під окопами та городовиною не дотукає до заскоруплення землі. Не занедбувати участі шарівки та прорівки бурів, кукурудзи та інших. Нищити бурів на всіх культурах. Ловити на дошку чи текуровий папір, намазаний дегтем (від возів) земну блоку з капусти, помідорів і т.д. Підгноювати городовину та окопові розаріджену гноївкою.

Поливати гній водою, щоби не асихав. Закладати а бурівні та інших гospодарських відпадків куни компостові. Подбати про добрий зберігач на гноївку.

Збільшити кількість свиней, яких можна добре і дешево вигодувати молодою конюшеною, люцерною, молочім чи кроною.

Висушувати кроною на зиму для годівлі курей.

Конюшину призначену на насіння скосити ще перед цвітом, всю іншу в часі початку цвіту. Косити трави, як будуть в повному розквіті — не пізніше, щоби мати багаті в кормові складники сіно, та ще й отаву. По косовиці дуки поборонувати, а також конюшину. Мокрі скоти сушити отвертими ровами.

Перстенець-каняжку на горішній часті конюшини скосувати назавжди і нищити. Ящо з вона на долішній частині, то це місце ще переорювати, зглидно пере-конювати.

Дерева, що зародили ще раз підгноїти. Нищити гніада, гусениць, скроцювати дерева 1/3, бордовською рідиною, або 2/3 каліфорнійською течією.

Слідити за ріжкою. Подбати о запасових заплідненіх маток, яких приховати на осінь, або навіть на весну. Змінити старих маток.

І. Ч.

Як нищити земну блоку

Земна блока — це язва, що місцями має зовсім нищить капусту, помідорів, ліні та ін. Нищити її так: твердий — текуровий папір завинувати в трубку — намазувати із середини дегтем — (шмір, мазь) від возів. Цю трубку вкладаємо в землю, на рослину, яка опинюється в середині намазаної трубки. Рослину порушуємо патиком та цим способом наганяємо блоку наверх. За одну годину легко перейдеться у цей спосіб 150 корчів капустя чи помідорів. Досвід зроблений Стасію Охорони Рослини на полях філії «Сільського Гospодаря» в Делітіні виказав, що з однієї рослини вилапується за кілька хвилин 50 штук.

Подібно можна нищити блоку і на більших плянтаціях, помазуючи дегтем дошку з однієї сторони, та перетягаючи цю дошку по поверхні рослини.

І. Ч.

Зі спорту

Референтура Тіловиховання УОК повідомляє, що всі спортивні комітети повинні вмігти в «Станіславівському Слові» і їх уважати слід офіційним. У відоку з тим наказується всім УСК і УТК «реділачувати часопис «Станіславівське Слово».

Референтура Тіловиховання УОК

Відділ дисциплін і судівництва. Референтура Тіловиховання, на внесення Відділу дисциплін і судівництва, рішила: 1. Дати догану Проводові УСК «Буй-Тур» і УСК «Заграва» за несвоєчасне доставлення змагових карт. 2. За вилучення своїх дружин із фіналу більківського турніру в дні 7 червня 1942, відсунуті від проводу УСК «Хортиця» і УСК «Віхор» — Я

